

Benčić: HDZ pogodio stvaranju porezne oaze u nekretninskom i turističkom sektoru

🔖 Treća dob (/kategorija/trec-a-dob/232/)

Starost – zašto na nju nikad nismo dovoljno spremni?

✍ Goran Gazdek

📅 13.09.2024.

(/ieNews/slike/n_38553.jpg)

Alarmantne brojke starenja stanovništva otvara čitav niz teško rješivih problema i zabrinutosti za tu životnu dob, ali i strahova za budućnost mlađih generacije. Jedan od tih izazova su pitanje kakvu njegu i skrb imaju naši sugrađani *ponosnih godina* i što čeka nas kad se jednog dana više nećemo moći brinuti sami o sebi. Kakvi su nam domovi za stare i nemoćne, što nude da bi dani bili ispunjeni, ima li ih dovoljno za sve koji takvu uslugu traže te koliko košta smještaj i možemo li si to priuštiti? Ovo je serijal o udomljavanju starih i nemoćnih.

<<< Udomljavanje starijih i nemoćnih – je li to mirna luka za 'treću dob'? (/udomljavanje-starijih-i-nemocnih-je-li-to-mirna-luka-za-trecu-dob/38177/)

Demografski podaci pokazuju trendove daljnjeg starenja populacije. Predviđa se da će se u svijetu do 2050. godine udio osoba starijih od 65 godina utrostručiti i da će biti podjednak udjelu djece do 12 godina, da će u Europskoj uniji udio starijih od 65 godina do 2100. godine porasti na 32,5 posto u odnosu na 21,3 posto u 2023. godini. U Hrvatskoj, prema popisu iz 2021. godine, živi 868.638 stanovnika starijih od 65 godina što čini udio od 22,45 posto ukupnog broja (3.888.529). Na popis iz 2011. takvih žitelja je bilo 758.633, a udio u ukupnom broju bio je 17,70 posto. U Virovitičko-podravskoj županiji je 14.446 stanovnika starijih od 65 godina što je povećanje za 6,32 posto.

Jezični priručnici, rječnici i enciklopedije starenje opisuju kao posljedicu nedovoljnog i sve sporijeg obnavljanja staničnih struktura; ono predstavlja karakteristične promjene kod svih živih organizama koje se javljaju kako postaju stariji. Zdravstvena struka nam pak govori da početak procesa starenja nastupa oko 25. godine života, odnosno nakon završetka razvoja svih organskih sustava. Multidisciplinarno područje koje se bavi starim ljudima i starošću naziva se gerontologija. Obuhvaća zdravstvene (medicinske), psihološke, socijalne i ekonomske aspekte starenja. Starima se smatraju osobe koje su navršile 65 godina života. Razlikuje se primarno starenje uvjetovano biološkim čimbenicima kao posljedica sazrijevanja i sekundarno, uzrokovano patološkim činiteljem kao što su bolest ili neki utjecaji iz okoline. Starost ne možemo izbjeći, normalan je to i očekivani dio života, ali mnogi ljudi osjećaju strah od starenja.

Zašto se bojimo starosti? Je li u pitanju neznanje i neinformiranost ili čuvstvo izazvano pretpostavljanom opasnošću od neimaštine (jer mirovine su nedostatne za osnovne životne potrebe), bolesti i samoće? Zašto na nju nismo nikada dovoljno spremni? Odgovore na ova pitanja potražili smo od psihologinje. prof.dr.sc **Jasminke Despot Lučanin**, redovite profesorice u trajnom zvanju koja je radila na Odsjeku za psihologiju Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te kao vanjska suradnica Filozofskog, Medicinskog i Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci na diplomskim te poslijediplomskim specijalističkim i doktorskim studijima. Predavala je predmete iz područja psihologije odrasle dobi i starenja te zdravstvene psihologije, a glavni znanstveni interes joj je psihologija starenja kojom se bavi četrdeset godina. Nakon šesnaestogodišnjeg istraživanja u zagrebakim domovima za stare napisala je i knjigu takvog naslova - Psihologija starenja.

"Negiranje vlastite starosti u velikoj mjeri može se pripisati brojnim predrasudama o starenju i starosti i davanju velikog značaja mlađoj životnoj dobi. To je pojava dobnih predrasuda ili *ageizma*, engleske riječ koja se i kod nas udomačila. Kao da nikada u svojoj obitelji nismo imali iskustva sa starijim osobama. U nekoj dobi ljudi jednostavno prihvate takva gledišta koja u većoj mjeri dolaze iz medija. Mediji su preuzeli narativ koji je došao iz industrijskog kapitalističkog društva. Jedino je bitno koliko doprinosiš profitu kad si mlad, snažan i zdrav, onda možeš puno raditi i biti koristan, a ako si star, nisi zdrav i imaš druge poteškoće ti si teret, trošiš društvene resurse, a ne doprinosiš im. Ali, to je već sociološka tema", kaže za naš portal profesorica Despot Lučanin.

Takve poruke, da nije poželjno biti star jer star znači biti bolestan, nemoćan, ovisan o tuđoj pomoći, siromašan, nepotreban društveni teret stižu i iz šire socijalne okoline. "To su poruke koje primamo tokom našeg odrastanja i naravno da u tom kontekstu nitko ne želi ni razmišljati o tome da svi mi zapravo starimo, htjeli to ili ne. I da ćemo se jednog dana naći u situaciji kada ćemo postati stari. Ja obično kažem da smo sretni ako smo dočekali starost jer to znači da smo doživjeli veći dio našeg životnog vijeka kao nešto suprotno negativnim uvjerenjima", ističe naša sugovornica i dodaje da se danas u vrijeme političke korektnosti ipak nastoji dati pozitivan prizvuk starosti, ali to obično vidimo u vrijeme blagdana kad se prikazuju stariji članovi obitelji u romantiziranim slikama.

Mediji starije tretiraju kao manje vrijedne i pomažu negativnoj percepciji oblikujući tako javno mišljenje. Istraživanje koje su 2009. su provele **Tena Perišin** i **Valentina Kufrin** s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu pokazalo je slabu zastupljenost starijih osoba u informativnim emisijama i prilogima HRT-a, RTL-a i Nove TV. Autorice su analizirale priloge objavljene u razdoblju od tri tjedna, pregledale 938 priloga i zabilježile kako se starije osobe pojavljuju u njih 58 ili 6,2 posto, najčešće u anketama o skupim uslugama i političkim odlukama, a vrlo malo kao aktivne članove društva.

Ageizam (engl. Ageism) koji spominje profesorica Despot Lučanin je izraz koji označava sustavnu diskriminaciju, stereotipe i predrasude na temelju dobne skupine pojedinca i jedan od najčešćih oblika predrasuda, češće od rasizma

i seksizma. Koristi se od 1969. što je u to doba značilo ocrnjivanje i strah od procesa starenja, a nova istraživanja govore da se gotovo trećina svih osoba starije dobi susrela sa ageizmom. Diskriminacija na temelju starosti, ističu istražitelji, često je prikrivena i složena. Mnoge opaske su suptilne i često zbunjujuće. Mogu se činiti dobronamjernima, a zapravo potiču negativno poimanje starenja. Američka znanstvenica **Donna Wilson**, s kanadskog sveučilišta Alberta navodi kako je čak 98 posto mladih priznalo da ima diskriminacijske primisli ili se diskriminatorски ponašaju prema starijim ljudima. Studija znanstvenika s Yalea pokazala je da ta pojava američku ekonomiju godišnje košta 63 milijarde dolara.

Još jedan razlog zašto se bojimo starenja i starosti je sklonost kategoriziranja na temelju dobi pa tako često čujemo da naše stare svrstavamo u takozvano treću dob. Pa i naslov našeg serijala spominje taj termin iako smo ga mi stavili u navodnike. „Na taj način se ljudi guraju u ladice i pripisuje im se neka obilježja, uglavnom negativna što je dobar temelj za predrasude. U ovom slučaju da su stari, senilni, bolesni i usamljeni. Međutim to su generaliziranja jer je većina u dobrom psihofizičkom i zdravstvenom stanju i uživaju u životu“, govori profesorica Despot Lučanin.

Marina Pleša psihologinja je u Domu Borova, jedinom domu za odrasle (kako je službeno deklariran) u državnom vlasništvu na području Virovitičko-podravske županije, namijenjenog osobama koje imaju teškoća s mentalnim zdravljem. Jedini je to dom čijim su korisnicima svakodnevno dostupni stručnjaci širokog spektra. Ona smatra da se veliki dio ljudi boji starosti jer razmišlja negativno: starost je vrijeme bolesti, samoće, praznine i depresije. "Boje se gubljenja mentalnih sposobnosti, da će ovisiti o dobroti drugih i biti teret svoje obitelji. Starenjem se događaju, ponekad i dramatične promjene u psihičkim procesima ili fenomenima kao što su osjeti, percepcija, mišljenje, pamćenje, inteligencija, govor, emocije i motivacija. Pri tome ponekad strada i mentalno zdravlje osobe. Pojavljuju se depresija i neurološke bolesti što nas u svemu ograničava. A mi bi radije da smo zdravi i dobri sa svojim tijelom pa u starosti doživimo razočarenja. Onda se javlja gubitak samostalnosti i odgovornosti za samog sebe što nužno dovodi do lepeze negativnih osjećaja. Tu su i promjene u kognitivnom funkcioniranju, životne promjene kao što je gubitak supružnika ili partnera, umirovljenje i financijski problemi", kazuje nam sugovornica i upozorava na još jednu činjenicu: "Većina ljudi živi obiteljskim životom, a u starosti ostajemo sami. Čovjek evolucijski nije prilagođen da bude sam, on je društveno biće".

*** Tekst je objavljen uz finansijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.**